

Linnustoselvitys Porin Ahlaisten alueella 2012

1. Johdanto

Porin Ahlasiin suunnitellun tuulivoimapuiston viitteellinen pinta-ala on noin 6 km² ja se sijoittuu meren ja Valtatie 8:n väliin (Liite 1). Alue on pääosin metsätaloustaloudessa olevaa kivennäismaata, eikä varsinaisia vesistöjä, ojia ja puroja lukuun ottamatta, alueella esiinny. Metsän ovat voimakkaasti hyödynnettyjä, eikä luonnontilaisia alueita käytännössä ole. Myös vanhaa metsää on vähän. Metsä on havupuuvältaista siten, että varttuneemmat laikut kasvavat yleisesti kuusta, taimikot pääasiassa mäntyä ja vain paikoin lehtipuuta. Suunnitellun tuulipuiston alueelle tehtiin pesimälinnustoselvitys kesällä 2012.

Kuva 1: Ahlaisten selvitysalueen metsä on suurelta osin nuorta. (Kuva: Matti Häkkinen)

2. Menetelmät

Alueen ja sen lähiympäristön linnustoa selvitettiin touko-kesäkuussa 2012 kahden maastokäynnin aikana. Karttojen ja ilmakuvien perusteella etsittiin vanhemman metsän kuviot, joille tehtiin maastokäynnit. Hakkuuaukeat ja taimikot jätettiin vähemmälle huomiolle, sillä niillä elävä lintulajisto ei yleensä ole suojelullisesti merkittävää. Maastokäyntien aikana metsäkuvioiden lajisto selvitettiin kartoitusselvitysmenetelmää (mm. Koskimies & Väisänen 1988) soveltaen. Alueella kuljettiin jatkuvasti havainnoiden siten, ettei mikään kartoitettavaksi

valikoitu kohta jäänyt yli 100 metrin päähän havainnoijasta. Siten kaikki laulavat ja ääntelevät linnut olivat havaittavissa.

Myös ylilentävät linnut huomioitiin ja kesäkuun käynnillä alueen kahdella hakkuuaukolla suoritettiin lyhyt petolintujen tarkkailu alueella pesivien tai saalistavien petojen havaitsemiseksi.

Linnustoselvitys toteutettiin 27.5. ja 6.6.2012 auringon nousun ja aamukymmenen välisenä aikana, jolloin lintujen lauluaktiivisuus on korkeimmillaan. Petolintutarkkailu suoritettiin aamukymmenen ja kello 13:n välillä. Linnustoselvityksestä ja tämän raportin laadinnasta vastasi FM, biologi Matti Häkkilä, jolla on vankka kokemus lintuharrastuksesta ja erilaisten selvitysten tekemisestä.

Kuva 2: Tyypillistä Ahlaisten selvitysalueen metsää. (Kuva: Matti Häkkilä)

Erityistä huomiota kiinnitettiin eri suojeluluokituksissa mainittuihin lajeihin (Taulukko 1, Liite 3). Selvityksessä huomioituja suojeluluokituksia olivat luonnonsuojelulain 46 § ja 47 §:n nojalla uhanalaisiksi tai erityisesti suojeltaviksi määritellyt lintulajit, vuoden 2010 Suomen lajien valtakunnallinen uhanalaisuusluokitus (Mikkola-Roos ym. 2010), Euroopan Unionin lintudirektiivin (Neuvoston direktiivi 79/409/ETY) liitteen I lajit, joiden elinympäristöjä jäsenvaltioiden tulisi suojella erityistoimin, sekä Suomen kansainvälisen linnustonsuojelun erityisvastuulajit, joiden EU:n alueella lisääntyvästä kannasta vähintään 15 % on arvioitu pesivän Suomessa (Rassi ym. 2010; Leivo ym. 2002). Luonnonsuojelulain 46 ja 47 § nojalla uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien lajien määrittely sekä lajien alueellinen

uhanalaistarkastelu perustuvat uhanalaistyöryhmän mietinnön (Rassi ym. 2010) pohjalta laadittuihin luokituksiin.

3. Ahlaisten tuulipuistoalueen pesimälinnusto

3.1 Pesimälinnuston yleiskuvaus

Ahlaisiin suunnitellun tuulipuiston alue lähes kauttaaltaan metsätaloustaloudessa olevaa kivennäismaata, eikä luonnontilaisia soita tai vesistöjä käytännössä ole. Niinpä alueen linnusto koostuu pääosin eteläsuomalaiselle metsäympäristölle tyypillisestä lajistosta, eikä selvitysalueella ole merkittäviä lajistokeskittymiä. Linnuston valtalajeina ovat peippo (*Fringilla coelebs*), punarinta (*Erithacus rubecula*), pajulintu (*Phylloscopus trochilus*) ja metsäkirvinen (*Anthus trivialis*). Kuusivaltaisilla metsäkuvioilla myös rautiainen (*Prunella modularis*), hippiäinen (*Regulus regulus*) ja laulurastas (*Turdus philomelos*) ovat yleisiä. Pensoittuneilla hakkuuaukeilla lehto- (*Sylvia borin*) ja hernekerttu (*Sylvia curruca*) ovat tavallisia, punakylkirastas (*Turdus iliacus*) hieman harvalukuisempi.

3.2 Linnustonsuojelun kannalta merkittävimmät pesimälajit Ahlaisten selvitysalueella

Luonnonsuojelulain 46§:n ja 47§:n nojalla rauhoitettuja tai erityisesti suojeltavia lintulajeja ei selvityksen maastokäyntien aikana havaittu. Uhanalaisiksi luokitelluista lajeista (Taulukko 1) Ahlaisten selvitysalueella tavattiin Silmälläpidettäväksi luokiteltavat (NT) teeri, metso ja sirittäjä, joista etenkin teeri esiintyy alueella useiden parien voimin. Lisäksi havaittiin EU:n Lintudirektiivin liitteessä I mainitut palokärki ja pikkulepinkäinen, sekä Suomen kansainvälisiin vastuulajeihin kuuluva leppälintu.

Taulukko 1. Ahlaisten selvitysalueella pesivät, eri suojeluluokituksissa mainitut lajit. Lajin uhanalaisuus = lajin uhanalaisuusluokitus Suomessa, VU = vaarantunut laji, NT = silmälläpidettävä laji, RT = alueellisesti uhanalainen laji, Direktiivilaji = EU:n lintudirektiivin liitteessä 1 mainittu laji. Erityisvastuu = Suomen kansainvälisen linnustonsuojelun erityisvastuulaji.

Laji	Pari- määrä	Uhan- alaisuus	Direktiivi- laji	Erityis- vastuu
teeri <i>Tetrao tetrix</i>	2	NT	x	x
metso <i>Tetrao urogallus</i>	1	NT	x	x
palokärki <i>Dryocopus martius</i>	1		x	
leppälintu <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	2			x
sirittäjä <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	2	NT		
pikkulepinkäinen <i>Lanius collurio</i>	1		x	

Luonnonsuojelulain 46 §:n ja 47 §:n nojalla uhanalaiset ja erityisesti suojeltavat lajit

Lajeja ei maastokäyntien yhteydessä havaittu.

Valtakunnallisesti uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit

Teeri (*Tetrao tetrix*), NT

Teeri on Euraasian havumetsävyöhykkeen laji, jota Suomessa tavataan koko maassa Tunturi-Lappia lukuun ottamatta. Lajia tavataan niin havu- kuin lehtimetsissä, mutta runsain kanta on puustoisilla soilla sekä nuorehkoissa, rikkonaisissa metsissä. Soidinpaikat sijaitsevat tyypillisesti avosoilla tai peltoaukeilla. Suurimmat teeritiheydet ovat Etelä- ja Keski-Suomessa aina Oulun korkeudelle asti, ja tiheydet pienenevät kohti pohjoista. Kanaintulaskentojen mukaan teerikantojen on arvioitu pienentyneen 1960-luvulta 1990-luvulle jopa 70 %. Rankin kartoitusalueella havaittiin teeren ulostekasoja, joten saari kuuluu todistetuksi teeren elinpiiriin, vaikka pesintää ei tällä tavoin voidakaan varmistaa. Menetelmänä kesäaikainen kartoituslaskenta soveltuu varsin huonosti metsäkanaintujen kannanarviointiin, koska lajit eivät muodosta kesäisin selkeästi havaittavia reviirejä. Ahlaisten selvitysalueella teeri lienee kuitenkin melko tavallinen pesijä, ja selvityksissä havaittiin kaksi käyttäytymisen perusteella pesivää teerikanaa sekä yksinäinen kukko. Arvio parimäärästä on tehty havaittujen kanojen perusteella.

Metso (*Tetrao urogallus*), NT

Metso kuuluu Suomessa varttuneemmille havumetsille tyypillisiin lajeihin, jota tavataan säännöllisesti myös metsävaltaisilla rämesoilla. Metsoa pidetään yleisesti yhtenä niistä lajeista, joihin metsätalouden aiheuttamien metsäluonnon muutosten sekä metsien pirstoutumisen on arvioitu voimakkaimmin vaikuttaneen. Toisaalta metsojen on nykyisin havaittu kelpuuttavan mm. soidinpaikakseen säännöllisesti myös nuorempia, 30–40 vuoden ikäisiä talousmetsiä, kunhan varttuneempia metsiä on riittävässä määrin tarjolla niiden lähiympäristössä (Valkeajärvi ym. 2007). Ahlaisten selvitysalueella havaittiin yksi ilmeisesti pesänsä lähellä liikkunut koppelo. Menetelmänä kesäaikainen kartoituslaskenta soveltuu varsin huonosti metsäkanaintujen kannanarviointiin, koska lajit eivät muodosta kesäisin selkeästi havaittavia reviirejä. Metso on nykyisin Etelä-Suomessa melko harvalukuinen, mutta on todennäköistä, että Ahlaisten selvitysalueella pesii useampiakin pareja metsoja.

Sirittäjä (*Phylloscopus sibilatrix*), NT

Sirittäjän levinneisyysalue kattaa suuren osan Eurooppaa sekä osan Aasian länsi- ja keskiosia. Suomessa sirittäjä on maan etelä- ja keskiosien lehti- ja sekametsien sekä lehtojen pesimälaji, jonka yhtenäisen levinneisyyden pohjoisraja ylittää noin Oulun korkeudelle. Sirittäjä oli maassamme erittäin harvalukuinen pesimälaji aina 1800-luvulle asti, jonka jälkeen se alkoi runsastua. Pitkään kestäneen runsastumisvaiheen jälkeen sirittäjä on vähentynyt voimakkaasti, ja kanta on taantunut 1990-alusta nykyhetkeen noin 60 %. Vaikka tarkkoja syitä ei tunneta, viimeisten vuosikymmenten taantuma saattaa ilmentää useiden muidenkin Afrikassa talvehtivien pitkänmatkanmuuttajien kohtaamia ongelmia talvehtimisalueilla ja muuttomatkan aikana. Sopivassa elinympäristössä laji on kuitenkin edelleen melko tavallinen. Ahlaisten selvitysalueella on suhteellisen niukasti lajille sopivaa elinympäristöä ja kartoitusalueella havaittiin vain kaksi sirittäjäreviiriä.

Lintudirektiivin liitteen I lajit

Teeri (*Tetrao tetrix*), NT

Katso kohta "Valtakunnallisesti uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit"

Metso (*Tetrao urogallus*), NT

Katso kohta "Valtakunnallisesti uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit"

Pikkulepinkäinen (*Lanius collurio*)

Pikkulepinkäisen levinneisyys kattaa suuren osan Eurooppaa sekä Länsi-Aasiaa. Suomessa pikkulepinkäinen pesii maan eteläosissa ja tyypillistä pesimäympäristöä ovat mm. katajikkonii-tyt, pensoittuneet hakkuuaukot ja vanhat pellot sekä muut puoliavoimet ympäristöt. Maassamme pesivien pikkulepinkäisten määrissä esiintyy suuria vuosienvälisiä vaihteluja, mikä hankaloittaa kannanmuutosten tulkintaa. Suuret kannanvaihtelut saattavat liittyä Afrikan talvehtimisalueiden sääolosuhteiden vaihteluihin. Viimeisimpien arvioiden mukaan pikkulepinkäisen pesimäkanta maassamme on kuitenkin vakaa. Ahlaisten selvitysalueella lajin elinympäristöksi soveltuvaa pensoittuvaa hakkuaukeaa on kohtuullisen paljon. Vaikka pikkulepinkäinen on suhteellisen näkyvä laji, voi se kuitenkin olla pesinnän alkuvaiheessa piilotteleva, ja selvityksissä havaittu yksi pari on ehdottomasti vähimmäisarvio selvitysalueen pesimäkantaa arvioitaessa.

Suomen kansainvälisen linnustonsuojelun erityisvastuulajit (EVA)

Palokärki (*Dryocopus martius*)

Palokärki on Euroopassa ja Aasiassa elävä suurikokoinen tikkalaji, joka Suomessa esiintyy koko maassa aivan pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta. Laji viihtyy monenlaisissa metsissä suosien männiköitä ja sekametsiä, joissa on pesäkolon kover-tamiseen soveltuvia suuria haapoja tai mäntyjä. Palokärjen pesimäkanta maassamme taantui 1900-luvun alkupuolen ja 1970–80-lukujen välillä huomattavasti, mitä on selitetty vanhojen metsien vähenemisellä. Sitten palokärki on ilahduttavasti runsastunut ja pesimäkanta on yli kaksinkertaistunut 1980-luvun alun ja 2000-luvun puolivälin välillä. Ahlaisten kartoitusalueella tehtiin yksi palokärkihavainto, joka voidaan tulkit-ta reviiriksi, vaikka pesälöytöä ei tehtykään.

Leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*)

Leppälintu on koko Suomessa esiintyvä laji, joka pesii valoisis-sa aukkoisissa metsissä, mieluiten männiköissä, mutta myös muissa kangasmaiden metsissä. Leppälinnun pesimäkanta väheni voimakkaasti, noin 60 %, 1950-luvulta 1970-luvulle, mi-hin tärkeimpänä tekijänä arvioitiin olevan Pohjois-Afrikan tal-vehtimisalueiden sääolosuhteet, ennen kaikkea kuivuus, jonka tiedetään verottaneen Pohjois-Euroopan pesimäkantoja. Viime vuosina leppälinnun kannat ovat runsastuneet ja Suomen kan-ta arvioidaan vakaaksi.

Ahlaisten selvitysalueella havaittiin kaikkiaan 41 lintulajia (Liite 2).

Jyväskylässä 23.8.2012
Ramboll Finland Oy

Matti Häkkilä

Kuva 3: Kolopuita on selvitysalueella vähän. (Kuva: Matti Häkkilä)

4. Kirjallisuus

Koskimies P. & Väisänen R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. Helsingin yliopiston eläinmuseo. 143 s.

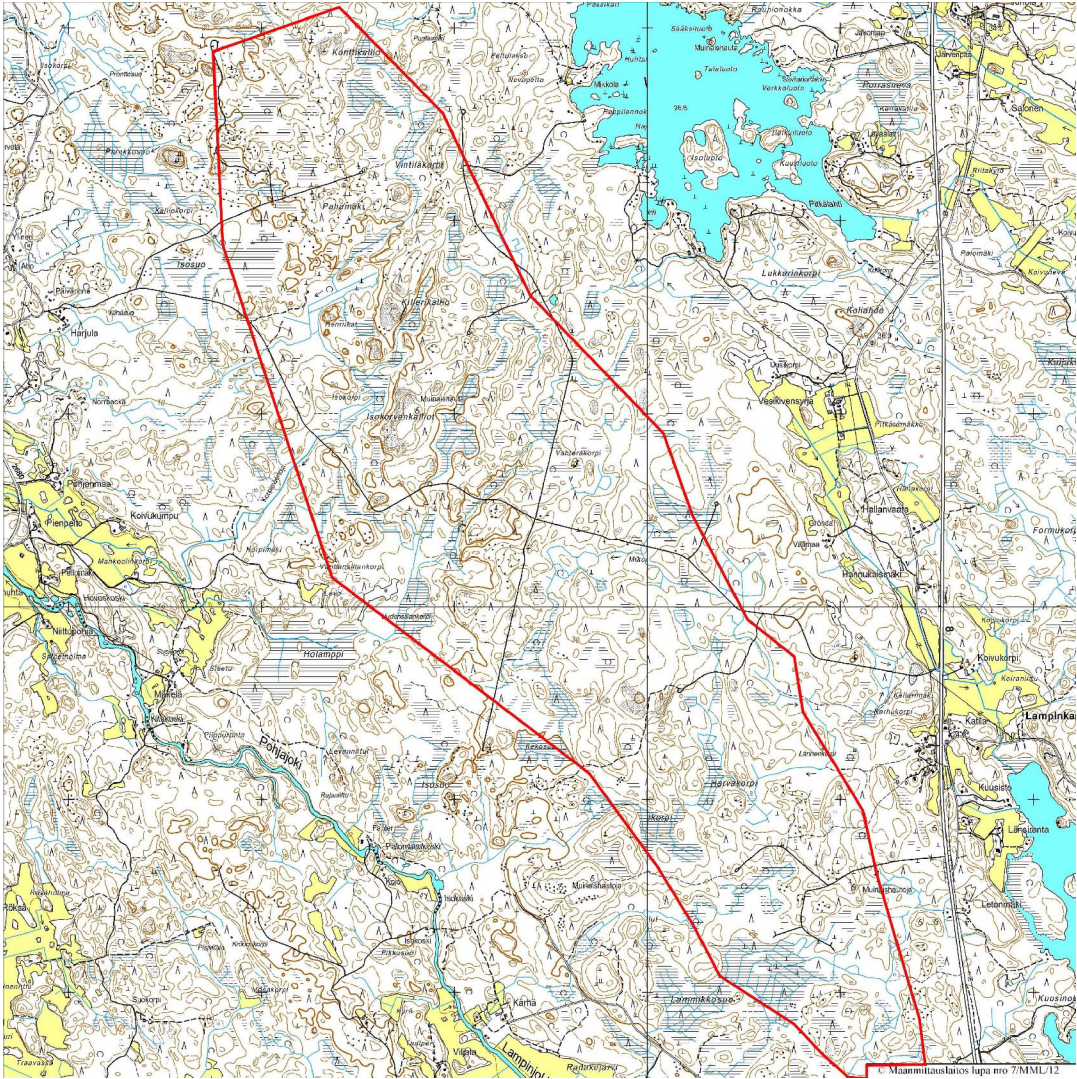
Leivo M., Asanti T., Koskimies P., Lammi E., Lampolahti J., Mikkola-Roos M. & Virolainen E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja nro 4. Suomen graafiset palvelut. Kuopio. 142 s.

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim./eds.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.

Mikkola-Roos, M., Tiainen, J., Below, A., Hario M., Lehtikainen, A., Lehtikainen, E., Lehtiniemi, T., Rajasärkkä, A., Valkama, J. & Väisänen, R.A. 2010: Linnut. Teoksessa Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki, 320-331.

Valkeajärvi P., Ijäs L., & Lamberg T. 2007: Metson soidinpaikat vaihtuvat – lyhyen ja pitkän aikavälin havaintoja. Suomen Riista 53: 104–120.

Liite 1: Ahlaisten selvitysalue

Liite 2. Ahlaisten selvitysalueella havaitut lintulajit

teeri (*Tetrao tetrix*)
 metso (*Tetrao urogallus*)
 pyy (*Bonasa bonasia*)
 nuolihaukka (*Falco subbuteo*)
 käki (*Cuculus canorus*)
 tervapääsky (*Apus apus*)
 sepelkyyhky (*Columba palumbus*)
 käpytikka (*Dendrocopos major*)
 palokärki (*Dryocopus martius*)
 västäräkki (*Motacilla alba*)
 metsäkirvinen (*Anthus trivialis*)
 kirjosieppo (*Ficedula hypoleuca*)
 harmaasieppo (*Muscicapa striata*)
 leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*)
 peukaloinen (*Troglodytes troglodytes*)
 rautiainen (*Prunella modularis*)
 punarinta (*Erithacus rubecula*)
 mustarastas (*Turdus merula*)
 punakylkirastas (*Turdus iliacus*)
 laulurastas (*Turdus philomelos*)
 kulatorastas (*Turdus viscicorus*)
 lehtokerttu (*Sylvia borin*)
 hernekerttu (*Sylvia curruca*)
 pajulintu (*Phylloscopus trochilus*)
 idänuunilintu (*Phylloscopus trochiloides*)
 tiltaltti (*Phylloscopus collybita*)
 sirittäjä (*Phylloscopus sibilatrix*)
 puukiiپیج (*Certhia familiaris*)
 hippiäinen (*Regulus regulus*)
 talitiainen (*Parus major*)
 sinitäinen (*Parus caeruleus*)
 hömötiäinen (*Parus montanus*)
 töyhtötiäinen (*Parus cristatus*)
 pikkulepinkäinen (*Lanius collurio*)
 närhi (*Garrulus glandarius*)
 pikkukäpylintu (*Loxia curvirostra*)
 punatulkku (*Pyrrhula pyrrhula*)
 peippo (*Fringilla coelebs*)
 vihervarpunen (*Carduelis spinus*)
 viherpeippo (*Carduelis chloris*)
 keltasirkku (*Emberiza citrinella*)